

Werestshagin -- sodan kuvaaja

Vasilij Wereshtshagin

(Maailman sodan riehussa on mielenkiintoista tutkia, mitä esimerkiksi taiteen alalla on tehty rauhanasian puolesta, miten taidemaalarit ovat käyttäneet taitoaan sodan hirmujen paljastamiseen, sen aiheuttamien tuskien kuvaamiseksi. Otamme sen vuoksi tähän ruotsalaisen puoluetoverin Fredrik Strömin kirjoitelman tunnetusta venäläisestä sotakuvien maalaajasta Vasilij Wereshtshaginista sekä muutamia näytteitä hänen kätensä tuotteista.)

Sodan ja militarismin kansoille tuottamaa kirousta on kirjoituksissa todistellut ja saarnannut moni, alkaen tilastotieteilijöistä paljaine puhuvine numeroineen, rau-

hanapostoleihin saakka leimuavine herätyshuutoineen. Mutta ne, jotka väreillä ovat kuvanneet sodan hirmuisuutta, ovat helposti laskeutut. Taiteilijat, jotka ovat käyttäneet taidettaan ruhtinasten ja sotaherrain palveluksessa sodan ihannoimiseksi, ovat paljon monilukuisemmat kuin ne, jotka ovat pyhittäneet siveltime nsä kansan ja totuuden palvelemiseen, värien kautta puhuakseen vallanpitäjain omilletunnoille ja nostattaakseen koko ihmiskunnan valtavaan vastarintaan militarismia vastaan, sodan kauheata petoa vastaan, joukkomurhan ihannoitua aatetta vastaan. Eräs taiteen loistavimmista neroista, joka on antautunut totisen ihmisyyden palvelukseen, on Vasilij Wereshtshagin, Venäjän suurin maalari. Häntä ja hänen taidettaan olisi tässä muutamain vaatimattomien rivein kuvattava.

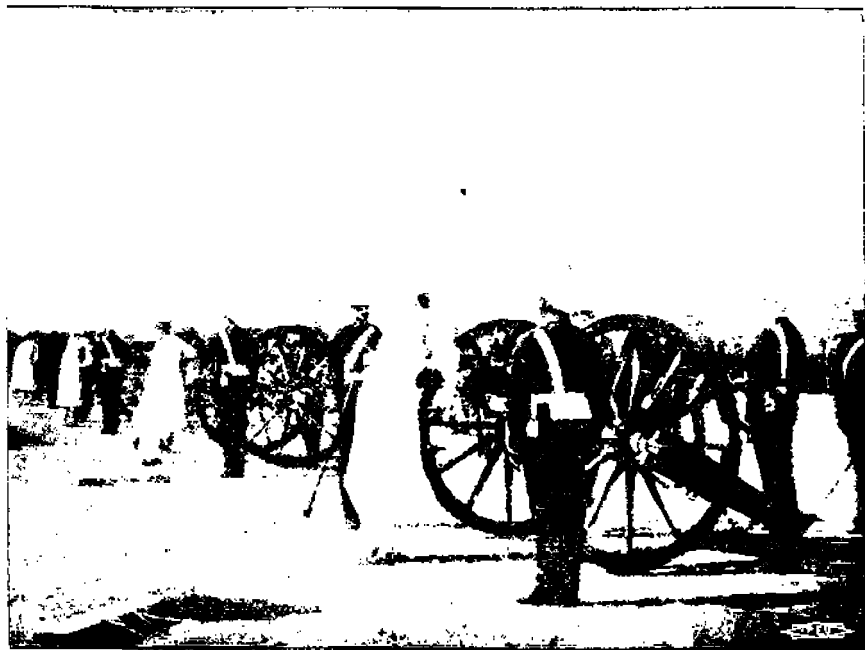
Vasilij Wereshtshagin syntyi 26 p:nä lokak. 1842 Novgorodin kuvernementissä. Vasilista piti tulla sotilas ja hänet lähetettiin sen tähden Pietarin merisotakouluun. Siellä tuli hän vänrikiksi 1859. Hänen mielensä paloi kuitenkin aivan toiselle taholle, eikä hänen luonnonlahjoillaan voinut viihtyä kasarmien ja hovisalien elämässä. Hän alkoi harjottaa taideopinnoita. Aluksi harjotti hän näitä opinnoita Venäjän pääkaupungin taideakademiasa. Pian houkutteli kuitenkin suuri, avara maailma hänet Pietarista liikkeelle, ja hän teki joukon pitkiä ja tulevalle taiteelliselle toiminnalleen paljon merkittäviä matkoja, kuten Kaukasiaan, Pyreneille ja lopuksi Ranskaan ja Pariisiin, "maailman sydämeen".

Pariisissa kehitti hän edelleen taidemaalauksiaan, opiskellen Gérômen kuuluisassa atelierissä.

W. oli tähän aikaan toivonut saada lähemmin nähdä ja oppia tuntemaan saturikasta ja luontonsa ja kansojen puolesta merkillistä Aasiaa. Kun venäläiset 1867 tekivät retken Turkestaniin, seurasi W. heitä tällä seikkailumatkalla. Sen kestäessä kokosi hän joukon

aan Münchenin taidekaupungissa, minne hän nyt asettui asumaan. Täällä syntyneet taulut ovat voimakasvärisiä, eloisia, tunnelmarikkaita luonnonkuvia ja kirjavien länsi-aasialaisen kansanelämän kuvauksia. Ne ilmaisivat heti tullelvan mestarin.

Näiden taulujen valmistuttua läksi Wereshthagin uudelleen maailmaa kiertämään ja tuli tällä

Wereshthagin:

Englantilaiset rautaisevat kapinajohtajia

aineksia kaikellaisiin merkillisiin Aasian luonnon ja kansanelämän maalauksiin, mutta laski varmaan jo täällä perustan sille kansojenvälisten sotien ja riitojen arvostelulle, joka kerran tuli olemaan hänen taiteensa huippuna ja tekemään hänestä ihmisyyden sankarin.

Luonnoksensa tältä matkalta valmisteli hän Euroopan palattu-

kertaa ihmemaahan, Indiaan, asti. Täällä sai hänen värejä toivova silmänsä samoin kuin vilkas mielikuvituksensa ja tunteellinen sielunsa tyydytyksensä. Maalausten runsaus vuotaa nyt hänen käsistään. Niissä on maisemia Indiasta polttavine aurinkoineen, mahtavine metsineen ja uinuvine viidakoineen, pyhiä, hiljaa virtaavia jokia, ihmeellisiä temppeleitä, milloin ui-

nailevia milloin eloisia kaupunkeja asukkaineen, katuineen ja toreineen, savimajoineen ja palatseineen, orjineen ja herroineen, koko itämaisen loiston ja hädän, kauneuden, kärsimyksen ja unen maailmoineen.

Mutta vielä korkeammalle tuli Wereshthagin pääsemään. Vielä oli hän suorittava suurimman työn, sä taiteelle ja ihmisyydelle.

Venäläisten sotaretkellä Turkkiä vastaan 1877 oli W. mukana. Silloin sai hän nähdä sen kauhujen

ole sotaa sellaisena kuin se esiintyy valheen ihannoidussa verhossa ruhtinasten ja kenraalien kunniaksi ja huviksi. Niissä esiintyy sodan koko raaka, julma, pirullinen todellisuus, kuoleman julmuus tuhansissa muodoissa, sanomattomia tuskia ja kärsimyksiä, kirkunaa ja huutoa, alaspolkemista, murhaa, vaivojen ikuisuutta, elämellisyyden voittoa ihmissielussa. Taiteilija esim. esittää "turkilaisen kenttäsaaralan", mihin kannetaan sisään vaivoissaan kie-

Wereshthagin:

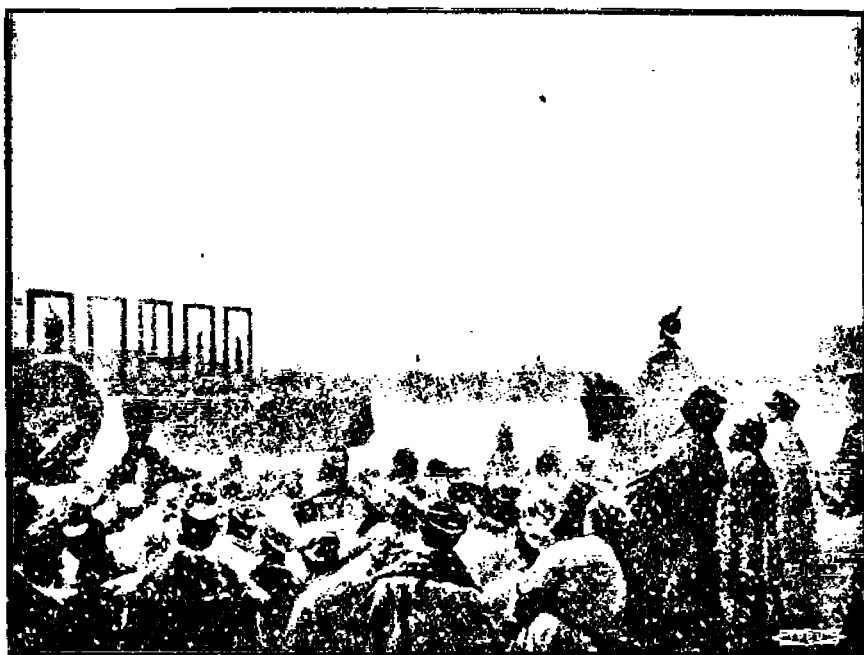
Kaatuneiden siunaaminen

helvetin, jota kutsutaan sodaksi. Ja hän vaimoi omistavansa koko loistavan neronsa, koko mahtavan taiteensa rauhan palvelukseen. Sota sotaa vastaan, tuli hänenkin tunnussanakseen. Ja koskaan ei olekaan tätä kansain kironusta niin alastomassa inhottavaisuudessaan esitetty ja paljastettu ihmisille kuin tämä taiteilija teki. Kokonaisuudessaan tärisevien, puistattavien taulujen sarjassa tuo hän esiin maailmalle, mitä hän on nähnyt sodassa, sen teurastuksissa. Ei se

murtelevaa, vaikeroivaa kuoleman uhria. Taulua katsellessaan ikäänkuin kuulee kuolevien korahdukset ja huokaukset yhtä selvästi kuin näkee tuskan vääntämät piirteet ja kuoloon jäykistyneet katseet. "Haavoitettujen kuljetus" tekee saman vaikutuksen pelottavassa todellisuudessaan. "Sotalasaretin luona" vie meidät suoraan teurastukseen. "Kaatuneiden siunaaminen" taas johtaa meidät sinne, missä taistelun jälkeen pappi siunaa tanuarta peittäviä ruumiskasoja,

joiden luokse löyhkä pian on vie-
kotteleva ruumiinryöstäjiä ja haas-
kalintuja. Kolmiosaisen tärisyttä-
vän taulun nimi on "Kaikki rauhal-
lista Shipkasolassa". Ensimmäises-
sä kuvassa näkee nuoren, voimak-
kaan sotamiehen vahdissa kallio-
luolassa. Tuntuu kuin olisi hän
hetkeksi unohtanut sodan ja aja-
tuksissaan harhaileisi kotiin rak-
kaimpainsa tai äitinsä luo. Kenties

kivääriinsä nojaten. Eikö sitten ku-
kaan tule? Hän tahtoo ikäänkuin
huutaa sanan, tervehdyksen sato-
jen penikulmain päähän kotiin,
missä omaiset asuvat. Toisessa
kuvassa on hän vetänyt päähineen-
sä alas kasvoilleen, lumi on peittä-
nyt hänen jalkansa. Ehkä hän vie-
läkin toivoo pelastusta? Viimei-
sessä kuvassa ovat lumikinokset
jo peittäneet hänet ... Mihin vaan

Wereshitshagin:

Nihilistien mestaus.

tuntee hän lämpimän suudelman
polttavan punaisia, kukoistavia
huuliaan tahi heikon käden sivele-
vän otsaansa ja hyväilevän poski-
ansa. Niin kuluu päivä, syntyy
myrsky, lumimyrsky. Mutta ku-
kaan ei päästä häntä pois. Jos hän
jättää vahtipaikkansa, on hän kuo-
leman oma. Ei hän ole saanut mi-
tään ruokaa, ei juomaa. Kylmä
tuntuu jo sydämeen saakka. Nään-
tyneenä seisoo hän lumituiskussa

nämä sotataulut ovat tulleet, ovat
ne valtavalla voimalla vaikutta-
neet kaikkien mieliin. Monet ovat
itkeneet niitä nähdessään ja monen
kätet ovat nyrkkiin puristuneet
mykässä epätoivossa. Useamman
kuin yhden upseerin sanotaan re-
väisseen irti olkapolettinsa nähdes-
sään näiden taulujen hiljaisen ve-
toomisen omaantuntoon. Monin
paikoin kiellettiin sotamiehiä käy-
mästä katselemassa niitä — niin

epävarmoiksi tunsivat viranomaiset itsensä yhden ainoan ihmisen teosten johdosta.

Myöhemmin otti Wereshthagin uudelleen saman aiheen: sodan. Valtavassa siveltimen kertoelmasa kuvailee hän Napoleonin retkeä Venäjällä. Taitelija esittää "Moskovan palon", liekkien raivokkaan taistelun tsaarien vanhasta, tornien koristamasta kaupungista, jättiläismäisen, kamalanmajesteetillisen taulun. Maalauksessa "Napoleon Gorodjvan luona" näemme me Napoleonin kartan yli kumartuncena

Joku upseeri lukee korkeasti sivistyneen Englannin kuolemantuomion heille, jotka ovat rohjenneet vastustaa sen pehmeätä panssari-nyrkkiä ja lempeätä hallitusta. Sotamiehet seisovat palavat syyttimet valmiina antaakseen kanuunain silpoa kuolemaantuomittujen ruumiit — kauhein kuolema, minkä joku indialainen voi saada osakseen.

Mutta ei ainoastaan sotaa vastaan sellaisena kuin se raivoo kansojen kesken, ole suuri taiteilija pannut pyhästä suuttumuksesta ja

Wereshthagin:

"Kaikki rauhallista Shipkasolassa."

punnitsevan kysymystä: etenkö tai taaksepäin? Me näemme hänen jättävän Petrovskin avaran linnan savuavat rauniot ja lopulta näemme hänet täydellisellä, kauhealla paluuretkellä yli Venäjän lumiaavikoiden, reunustaen paon pitkän tien legioniensa tähteillä. Sodan suurinta neroakin seuraa onnettomuus ja häpeä!

Sitten on meillä taulu Indian kapinasta: "englantilaiset rankaisevat kapinanjohtajia". Me näemme pitkän rivin tykkeitä. Kunkin tykin eteen on sidottu kapinanjohtaja.

surusta leimuavaa vastalausestaan. Myöskin sitä sotaa vastaan, jota käydään hallitsijain ja kansojen välillä, on hän nostonut surunvoittoisen uhmansa. Ankarampaa tuomiota kuin se, minkä Wereshthagin maalauksellaan "Nihilistin mestaus" antoi, ei ole langetettu. Taulu esittää tehtaiden ympäröimää paikkaa, mihin "oikeuden" korkea vertauskuva, pyhä ristinpuu, on pystytetty. Joitain köyhiä vapaustaistelijoita on jo hirtetty ja näiden jalkain juuressa valmistellaan samaan kuolemaan heidän to-

vereitaan. Se taulu pitäisi ripustaa jokaisen ristiinnaulitun kuvan vie-reen!

V:na 1884 oli W. tehnyt matkan m. m. Palestiinaan. Kotiin palatuaan maalasi hän joukon tauluja, joiden aihe oli Jesuksen elämästä. Hän kuvasi niissä Jesuksen todellisenä ihmisenä, ilman sitä jumalallisuuden loistoa, jota uskonnollinen tapa vaati. Tämä oli luonnollisesti raskas häväistys. Hänhän oli pilkannut pyhintä, kuvannut "jumalan pojan" kuten beduiinin. Hänen täytyi saada kirkon ja sen pappien kirous. Mutta hän kantoi sen ilman pelkoa, kuten hän kantoi myös sotaruhtinasten vihan.

Kaikiksi ajoiksi oli Wereshstsha-

gin riistänyt sodalta sen valeloiston — se vaatikin hänen elämänsä hyvitykseksi. Kun venäläis-japanilainen sota 1904 puhkesi, riensi jo harmaantunut taiteilija itään noustaakseen uusia aineksia pyhään sotaansa sotaa vastaan. Tällä kertaa hän aikoi kuvailla merisodan kauhuja. Rohkeasti nousi hän itse Makarowin amiraalilaivan, rautaisen ja verisen jättiläishirviön "Petropaulovskin" kannelle. Tämän laivan mukana meni hän 13 p:nä huhtik. meren pohjaan. Japanilainen miina räjäytti sen.

Sosialidemokratia, joka taistelee, kuten hänkin teki, kansojen rauhan ja valon puolesta, kunnioittaa hänen muistoaan kaikkina aikoina.

Humber Vignot:

Haavottunut.